

גמרא סדורה מסכת זבחים

פרק י' - "כָּל הַתְּדִיר"

לימוד פרק זה להצלחת חמי היקר ר' ישראל צבי רכמוט הי"ו
שכשם שזכה לראות משואה לתקומה
מהרג, טלטלות וזוועות - להקמת משפחה עניפה כ"י
כך יזכה לראות מחורבן לגאולה שלימה בבנין בית המקדש
עם כל משפחתו בבריאות גשמית ורוחנית עם נחת יהודי מכל צאצאיו

מהדורה מנוקדת, מפוסקת,
מחולקת לסוגיות ולפסקאות
עם רש"י

בהצלחה - יגיעת ומצאת - תאמיין!!!

להארות והערות

דניאל ברק ווינט

טל' - 0526071122

דוא"ל vinetdb81@gmail.com

עתניאל ד.ג. הר חברון 9040700

כל הזכויות על הטקסט שמורות למכון ממרא.
כל הזכויות על הניקוד, הפיסוק והחלוקה לסוגיות ופסקאות
שמורות לעמותת "וכל בנייה לימודי ה" ולדניאל ברק ווינט.

ניתן לצלם ולהדפיס לשם לימוד וללא מטרות רווח.

ז אב תשע"ח

מסכת זבחים פרק י' - "כָּל הַתְּדִיר"

1. פט, א

רש"י

מתני'
כל התדיר. שבת תדירה מ"ח
 וכן כולם:
מלבד עולת הבקר. העשויה כבר
 משמע אלמא תמידין קדמי
 למוספין:
גמ'
משום דתדירי. דתמיד בכל יום
 הילכך חשיב תדירתא דידיה:
כאלה תעשו וגו'. בתר ההוא
 קרא דמלבד עולת הבקר תעשו
 את אלה כתיב כאלה תעשו
 משמע כסדר שאמרתי לך כאלה
 של מעלה כשם שהתדיר קודם
 כך סדר המוספין שאם יום שיש
 בו מוספין כגון בשבת שבתוך
 הרגל יהא התדיר קודם:
לגופיה. להטעין מוסף לז'
 הימים דמקרא קמא יום ראשון
 הוא דנפקא לן:
אי כתב אלה כו'. לשון קושיא
 הוא:
אלה לשבעת הימים. אותן
 שבעה כבשים האמורין בענין
 יתחלקן לשבעת הימים:
אלה ליום. ליום ראשון והדר
 כתיב ז' ימים אשה ריח ניחוח
 להי ולא ידענא כמה להכי
 איצטריך כאלה דעל כרחך
 מהשתא תוקים תעשו ליום
 אשאר יומי:
מגופיה דקרא. דמלבד עולת
 הבקר שמעיי דמוספין תדירין
 יקדמו:
אשר לעולת התמיד ל"ל.
 פשיטא דעולת הבקר עולת
 התמיד היא אלא תלה לך טעם
 הקדמתה בתדירות כדי שתלמוד
 לשאר תדירין שיקדימו דמשום
 היא גופא ל"ל לפרושי טעמא:

פט, א משנה

כָּל הַתְּדִיר מַחְבִּירוֹ - קוֹדֵם אֶת חֲבִירוֹ.
הַתְּמִידִין - קוֹדְמִין לְמוֹסְפִין.
מוֹסְפֵי שַׁבַּת - קוֹדְמִין לְמוֹסְפֵי רֹאשׁ חֹדֶשׁ.
מוֹסְפֵי רֹאשׁ חֹדֶשׁ - קוֹדְמִין לְמוֹסְפֵי רֹאשׁ הַשָּׁנָה.
שְׁנָאֲמַר: "מִלְּבַד עֹלַת הַבֶּקֶר אֲשֶׁר לְעֹלַת הַתְּמִיד תַּעֲשׂוּ אֶת אֱלֹהִים" (במדבר כח, כג).

גמרא

מנא לן?

מנא לן?! כְּדַקְאֵמַר טַעְמָא "מִלְּבַד עֹלַת הַבֶּקֶר!"

דילמא תמידין הן דקדמו למוספין משום דתדירי,
 מוספין למוספין - מנא לן?

אמר רבי אילעא:

דאמר קרא: "כָּאֵלֶּה תַּעֲשׂוּ לַיּוֹם שִׁבְעַת יָמִים"⁶¹⁹ (במדבר כח, כד) - אֵלֶּה "כָּאֵלֶּה".

והאי מיבעי ליה לגופיה!

אם כן, נִיכְתוּב: "אֵלֶּה תַּעֲשׂוּ לַיּוֹם".

אי כתב: "אֵלֶּה תַּעֲשׂוּ לַיּוֹם שִׁבְעַת יָמִים", הוּא אֲמִינָא: אֵלֶּה לְשִׁבְעַת הַיָּמִים!⁶²⁰

"לַיּוֹם" כְּתִיב.

ואכתי אימא: אֵלֶּה - לַיּוֹם,

אבל שאר יומי - לֹא יִדְעָנָא כְּמָה!

אמר קרא: "תַּעֲשׂוּ" - שִׁיְהוּ כָּל הָעֲשׂוֹת שְׁוֹת.

אביי אמר:

מגופה דקרא: אם כן, לימא קרא: "מִלְּבַד עֹלַת הַבֶּקֶר" ותישתוק,

"אֲשֶׁר לְעֹלַת הַתְּמִיד" - לְמָה לִי?

למימר: דְּהָךְ דְּתִדְרָא תִּיקְדוּם.

⁶¹⁹ כָּאֵלֶּה תַּעֲשׂוּ לַיּוֹם שִׁבְעַת יָמִים לְחֶם אִשָּׁה רִיחַ נִיחַח לְהִי עַל עֹלַת הַתְּמִיד יַעֲשֶׂה וְנִסְכּוֹ

⁶²⁰ בוילנא: (אין, מידי אחרניא - לא)

2. פט, א-ב

רש"י

מתני'

כל המקודש מחבירו. שיש בו צד ריבוי קדושה ממנו:

דם חטאת קודם לדם העולה. אם שניהן שחוטין ועומדין לזרק:

שהוא מרצה. מכפר על חייבי כריתות הצריך ריצוי גדול:

איברי עולה קודמין. בהקטרתן לאימורי חטאת אם נזרקו דמי שניהן:

מפני שהוא כולה כליל. וצד ריבוי קדושה הוא זה למזבח:

על ד' קרנות. ואשם ב' מתנות שהן ד' ולא על הקרנות:

ועל היסוד. שפיכת שירים ובאשם לא מצינו שנאמר:

מתן ארבע. ב' מתנות שהן ד' ובכור אינו אלא מתנה אחת ואינו טעון סמיכה ונסכים

כדאמרין במנחות בפי שתי מדות (דף ז:): כל הקרבנות כו':

מפני שהוא מין זבח. זביחת סכין ועוף במליקה וזבחים

חשיבי מפני שמצותן מרובה שכל הקרבנות באין מהן:

ויש בו קדשי קדשים. לחלק גבוה ב' דברים דמו (ואיבריו) ואימוריו מה שאין כן בחטאת

העוף שאין למזבח אלא דמה וכיון דקדמה לחטאת העוף כל

שכן לעולת העוף דהא חטאת העוף קודמת לעולת העוף

כדקתני ואזיל:

שהן מיני דמים. כפרתן מרובה: **שהוא בא על חטא.** והיינו

קדושתו דמכפרת:

חטאת העוף קודמת לעולת העוף. מקראי נפקא לן בגמרא:

וכן בהקדישה. כשהוא מפרש את קינו קורא שם לחטאת

תחילה:

גמ'

מנהגי מילי. דדם חטאת קודם לדם עולה ואיברי עולה קודמין

לאימורי חטאת:

ופר שני בן בקר. בחינוך הלויים כתיב בבהעלותך:

כבר נאמר. באותה פרשה ועשה את האחד חטאת רישיה דקרא

והלויים יסמכו את ידיהם וגו':

יכול תקדום חטאת לעולה לכל מעשיה. כדכתיב ועשה את

האחד חטאת ואת האחד עולה: **ופר שני.** משמע שיהא שני לו:

משנה

כל המקודש מחבירו - קודם את חבירו.

דם החטאת - קודם לדם העולה,

מפני שהוא מרצה.

איברי עולה - קודמין לאימורי חטאת,

מפני שהוא כליל לאישים.

חטאת - קודמת לאשם,

מפני שדמה ניתן לארבע קרנות,

ועל היסוד.

אשם - קודם לתודה,

ואיל נזיר,

מפני שהוא קדשי קדשים.

תודה,

ואיל נזיר - קודמים לשלמים,

מפני שהן נאכלין ליום אחד.

וטעונין לחם.

השלמים - קודמין לבכור,

מפני שהן טעונין: מתן ארבע,

וסמיכה,

ונסכים,

ותנופות חזה ושוק.

הבכור - קודם למעשר,

מפני שקדושתו מרחה.

ונאכל לכהנים.

המעשר - קודם לעופות,

מפני שהוא זבח.

ויש בו קודש קדשים, דמו, ואימוריו.

העופות - קודמין למנחות,

מפני שהן מיני דמים.

מנחת חוטא - קודם למנחת נדבה,

מפני שהוא בא על חטא.

חטאת העוף - קודמת לעולת העוף.

וכן בהקדישה.

גמרא

פ"ב,

מנא הני מילי?

דתננו רבנן:

"**ויפר שני בן בקר תקח לחטאת**"⁶²¹ (במדבר ח, ח).

אם בא ללמד שהן שנים,

הרי כבר נאמר: "**ועשה את האחד חטאת ואת האחד עולה**"⁶²² (במדבר ח, יב).

מה תלמוד לומר: "**ויפר שני בן בקר תקח לחטאת**"?

שיכול שיהא חטאת קודמת לכל מעשה עולה,

תלמוד לומר: "**ויפר שני בן בקר תקח לחטאת**".

אי "**פר שני**", יכול תהא עולה קודמת לחטאת לכל מעשיה?

תלמוד לומר: "**ועשה את האחד חטאת ואת האחד עולה**".

⁶²¹ ולקחו פר בן בקר ומנחתו סלת בלולה בשמן ופר שני בן בקר תקח לחטאת

⁶²² והלויים יסמכו את ידיהם על ראש הפרים ועשה את האחד חטאת ואת האחד עולה לה' לכפר על הלויים

רַס"י

מתנה קמייתא. דחטאת מכפרה ושלמה כפרה בדידה כדאמרן בפרק בייש (לעיל דף לח.) וכפר אע"פ שלא ניתן אלא אחת: **דכי עולה דמיא.** שלא הביאה על חטא ואפי"ה (חטאת) קודם לעולה משום דשם חטאת קודם לעולה וה"ה לגי מתנות שבחטאת:

הא ביצד?

דס חטאת - קודם לדם עולה, מפני שמוצה.

⁶²³ **איברי עולה - קודמין לאימורי חטאת, מפני שהוא כליל לאישים.**

ואמאי?

מתנה קמייתא דמכפרה תיקדום, והנד לא!

אמר רבינא:

הכא בחטאת הלויים עסקינן, ואף על גב דכי עולה דמי, קאמר רחמנא היא תיקדים.

במערבא אמרי:

הואיל והתחיל במתנות, גומר.

⁶²³ המשך הברייתא. בוילנא לפני זה יש נקודתיים כאילו מתחילה כאן סוגיה חדשה. עיין בהערות בשוטנשטיין שמסביר מדוע זה טעות.

3. פט, ב

רש"י

אימורי חטאת לא מכפרי. שאין כפרה אלא בדם דם עולה לאו כליל הוא דאין כליל אלא באישים אבל מכח כליל קאתי שהאיברים יהיו כליל: ה"ג או דילמא דם אשם קדים דמכפר: לאימורי חטאת לא קדמי. דחטאת חמורה מאשם כדקתני מתנני:

איבעיא להו:

דם חטאת ואיברי עולה - איזה מהן קודם?

דם חטאת קודם, מפני שמרצה.

או דילמא:

איברי עולה קודמין, מפני שהן כליל לאישים?

תא שמע:

"דם חטאת - קודם לדם עולה".

לדם עולה הוא דקדים,

לאיברי עולה לא קדים.

אדרבה, מסיפא: **"איברי עולה קודמין לאימורי חטאת".**

לאימורי חטאת הוא דקדים,

לדם חטאת לא קדים!

אלא מהא ליפא למשמע מינה.

איבעיא להו:

דם עולה ואימורי חטאת - איזה מהן קודם?

דם עולה קודם דקאתי מפת כליל.

או דילמא:

אימורי חטאת קודמין, דקאתי מפת מכפר?

תא שמע:

"דם חטאת - קודם לדם עולה".

דם חטאת הוא דקדים לדם עולה,

אבל אימורי חטאת - לא!

אדרבה, מסיפא: **"איברי עולה קודמין לאימורי חטאת".****"איברי עולה" הוא דקדמי "לאימורי חטאת",**

אבל דם עולה לא!

אלא מהא ליפא למשמע מינה.

איבעיא להו:

דם עולה ודם אשם - איזה מהן קודם?

דם עולה קודם דקאתי מפת כליל.

או דילמא:

דם אשם קודם⁶²⁴ דמכפר?

תא שמע:

"דם חטאת קודם לדם עולה".

אבל דם אשם - לא!

בדין הוא דאיבעי למיתני "דם אשם",

ואידי דבעא למיתני סיפא: **"איברי עולה קודמין לאימורי חטאת",**

דאי תנא לאימורי אשם, הוה אמינא: לאימורי אשם הוא דקדמי, לאימורי חטאת לא קדמי,

משום הכי תנא: חטאת.

⁶²⁴ בוילנא: (דקאתי מפת)

כ"י

תא שְׁמַע:

"חֲטָאת קוֹדֶם לְאִשָּׁם."

חטאת הוא דְּקָדְמָה לִיהָ לְאִשָּׁם,

אֲבָל עוֹלָה - לא.

מאי לָאוּ דָם.

לא, אֲאִימוּרִים.

דִּיקָא נְמוּ,

דְּקַתְנִי: **"מִפְּנֵי שְׁדָמָה נִיתָן"**, שְׁמַע מִינָהּ.

4. פט"ב

רש"י

שדמה ניתן. אלמא באימורין
קאי דאי בדם קאי שהיא ניתנית
מיבעי ליה:
יש לו קיצבה. לדמיו דכתיב
(ויקרא ה) בכסף שקלים אבל
חטאת כל דהו:

"חטאת - קודמת לאשם,
מפני שדמה ניתן לארבע קרנות,
ועל היסוד".

אדרבה אשם קדים, שכן יש לו קיצבה!

אפילו הכי, ריבוי דמזבח עדיף.

5. פט, ב

רס"י

שדמה ניתן. אלמא באימורין קאי דאי בדם קאי שהיא ניתנית מיבעי ליה:
יש לו קיצבה. לדמיו דכתיב (ויקרא ה) בכסף שקלים אבל חטאת כל דהו:
שלמים ישנן בציבור. כבשי עצרת:
דמים אחרים. חטאת ועולה באין עמו חובה:
זו קודמת לזו. לעיל מיניה איירי בתודה ואיל נזיר:
לפניו ולאחריו. דתנן קרא לתשיעי עשירי ולעשירי תשיעי ולאחד עשר עשירי שלשתן מקודשין וילפינן בבכורות (דף ס:) מקראי:
שכן קדשי קדשים. אפילו אכילת אדם שבהן קדשי קדשים הוא:

"אֲשֶׁם קוֹדֵם לַתּוֹדָה וְאֵיל נְזִיר, מִפְּנֵי שֶׁהוּא קְדָשִׁי קְדָשִׁים".

אדרבה, התודה ואיל נזיר קדמי, שכן טעונין לחם!
 אפילו הכי, קדשי קדשים עדיפי.

"תּוֹדָה וְאֵיל נְזִיר - קוֹדְמִים לְשִׁלְמִים, מִפְּנֵי שֶׁהוּ נֶאֱכָלִין לְיוֹם אֶחָד. וְטַעֲוִנִין לַחֵם".

אדרבה, שלמים קדמי, שכן ישנן בציבור כפיחיד!
 אפילו הכי, נאכלין ליום אחד, עדיפי.

איבעיא להו:
 תודה ואיל נזיר - איזה מהן קודם?

תודה קדמה, שכן טעונה ארבעה מיני לחם⁶²⁵ (ויקרא ז, יב-יג), או דילמא:
 איל נזיר קודם, שכן יש עמו דמים אחרים?

תא שמע:
"זו קודמת לזו, שזו - טעונה ארבעה מיני לחם, וזו - אינה טעונה אלא שני מיני לחם".

"והשלמים - קודמין לבכור, מפני שהו טעונין: מתו ארבע, וסמיכה, ונסכים, ותנופות חזה ושוק".

אדרבה, בכור קודם, שכן קדושתו מרחם, ונאכל לכהנים!
 אפילו הכי, מצות יתירות עדיפי.

"הבכור - קודם למעשר, מפני שקדושתו מרחם, ונאכל לכהנים".

אדרבה, מעשר קודם, שכן מקדש לפגיו ולאחריו!
 אפילו הכי, קדושה מרחם עדיפא.

"מעשר - קודם לעופות, מפני שהוא זבח, ויש בו קודש קדשים, דמו, ואימוריו.

אדרבה, עופות קדמי, שכן קדשי קדשים!
 אפילו הכי, מין זבח עדיף.

⁶²⁵ יב אם על תודה יקריבנו והקריב על זבח התודה חלות מצות בלולת בשמן ורקיקי מצות משחים בשמן וסלת מרבכת חלת בלולת בשמן. יג על חלת לחם חמץ יקריב קרבנו על זבח תודת שלמיו

6. כַּט, ב - צ, א

רַש"י

פסולין. ואע"ג דלענין מעילה לפני זריקת דמים לא קדשי לענין איפסולי ביוצא קדשי קדשים נינהו:

ותנא תנא. ותנא תנא דידן סייעתא למילתא:

אלא דם מיהא איתיה. ולא הייל למיתני אלא ואימוריו קדשי קדשים מה שאין כן בעופות אלא להכי נקט דמו בהדי אימוריו לאשמועינן דכי הדדי קדשי בשעה שזה קרוי קדשי קדשים קרוי גם זה קדשי קדשים:

ומה דמו מיפסיל ביוצא אף אימוריו מיפסלו ביוצא. דהא קדשי קדשים קרי להו: הי"ג בשר קדשים קלים שיצא לפני זריקת דמים חוץ לקלעים:

הואיל וסופו לצאת. שהרי אכילתן בכל העיר:

לא הגיע זמנו לצאת. דאכתי לא אישתרי באכילה:

ע"כ לא פליגי אלא בבשר. בההוא הוא דמכשר רבי יוחנן משום דסופו לצאת:

הוא הדין דבאימורין. מכשר בזריקה עושה אותו קדשי קדשים והאי דפריש משום דסופו לצאת הש"ס קמפרש ליה ולא מילתיה דרבי יוחנן היא:

אין מועלין בהן. אפי' לאחר זריקה דלא מהניא בהו זריקה להכי למיקבעינהו במעילה:

ואין חייבין עליהן משום פיגול. דהוי להו כמי שלא נזרק עליהן הדם ולא קרבו כל מתיריהן:

ומשום נותר. דאין נותר אלא בבשר באכילה בתוך זמנו כדכתיב (ויקרא יז) ביום זבחכם יאכל וממחרת וגו':

ומשום טומאת הגוף. כדאמרי' במנחות (דף כה:): הניתר לטהורין חייבין עליו משום טומאה שאין נותר לטהורין אין חייבין עליו משום טומאה ואימורין דאיתרבו לטומאה מאשר לה' דומיא דבשר איתרבו דלאחר זריקה הוא דמחייב עליהו ולא לפני זריקה והני לא אהניא להו זריקה:

מאי לאו בהדר עיילינהו. דהוו לגואי בשעת זריקה פליגי ואפי' הכי קאמר ר"א דלא אהניא להו זריקה משום דאיפסילו ביוצא:

בדאיתנהו אבראי. בשעת זריקה:

והא רב פפא הוא דאמר. במנחות בפרק התכלת (דף מז:): גבי שתי הלחם שיצאו בין שחיטה לזריקה דפליגי נמי ר"א ורבי עקיבא:

בדאיתנהו אבראי כ"ע לא פליגי. דלא מהניא להו זריקה:

אמר רבינא בר שילא:

אימוריו קדשים קלים שיצאו לפני זריקת דמים - פסולין.

ותנא תנא:

"מפני שהוא זבח,

וישנו קדשי קדשים - דמיו ואימוריו".

בש'למא אימורין ליתנהו בעופות,

אלא דם מיהא איתיה!

אלא, לאו קא משמע לן: אימורין כי דמו:

מה דמו לפני זריקה - אף אימורין קודם זריקה.

וקא קרי להו: "קדשי קדשים",

ומה דמו - מיפסל ביוצא,

אף אימורין - מיפסל ביוצא.

נימא מסייע ליה: "בשר קדשים קלים שיצא לפני זריקת דמים,

רבי יוחנן אמר: כשר,

ריש לקיש אמר: פסול.

"רבי יוחנן אמר: כשר" - הואיל וסופו לצאת.

"ריש לקיש אמר: פסול" - עדיין לא הגיע זמנו לצאת.

עד כאן לא פליגי אלא בבשר, אבל באימורין - לא!

הוא הדין דבאימורין נמי פליגי,

והא דקא מיפליגי בבשר להודיעך כחו דריש לקיש, דאפילו בשך דסופה לצאת,

אמר: עדיין לא הגיע זמנו לצאת.

לימא כתנאי:

"אימוריו קדשים קלים שיצאו לפני זריקת דמים,

רבי אליעזר אומר:

אין מועלין בהן

ואין חייבין עליהן משום פיגול

נותר,

וטמא.

רבי עקיבא אומר:

וחייבין עליהן משום פיגול,

נותר,

וטמא".

מאי לאו בהדר עיילינהו, פליגי.

ובהא פליגי:

דמר סבר: מיפסלי ביוצא,

ומר סבר: לא מיפסלי ביוצא!

אמר רב פפא:

בהדר עיילינהו כולי עלמא לא פליגי.

והכא בדאיתנהו אבראי פליגי.

ובהא פליגי:

דמר סבר: אין זריקה מועלת ליוצא,

ומר סבר: זריקה מועלת ליוצא.

והא רב פפא הוא דאמר:

בדאיתנהו אבראי כולי עלמא לא פליגי.

צא

בְּדַעֲיִלְנָהוּ לְגִוּוּאֵי פְּלִיגִי!

רַשִׁי

דְּלֹאוֹ גּוֹפִיָּה דְּזִיבְחָא הוּא.
דְּבִזְרִיקַת כְּבָשִׁים קָא מִישְׁתְּרוּ
דְּלֹאוֹ גּוֹפִיָּהוּ הוּא הַלַּכְדָּ כֹּל
דְּאִיתְנָהוּ אֲבֵרָאֵי מוֹדָה רִיעַ דְּלֹא
מִהֲנִיא לְהוּ זְרִיקָה:

הֵנִי מִיָּלִי, גְּבִי שְׁתֵּי לֶחֶם, דְּלֹאוֹ גּוֹפִיָּה דְּזִיבְחָא.
אֲבָל אִימֹרִין, דְּגּוֹפִיָּה דְּזִיבְחָא הוּא, בְּדִאִתְנָהוּ אֲבֵרָאֵי פְּלִיגִי.

7. צ, א

כ"י

מנחות ישנן בצבור. מנחת
העומר ושתי הלחם. עוף אינו
בצבור דתניא (תמורה דף יד)
והקריב היחיד מביא עוף ואין
צבור מביאין עוף:

"עופות - קודמין למנחות,
מפני שהן מיני דמים".

אדרבה, מנחות שכן ישנן בצבור כביחיד!

אפילו הכי, מיני דמים עדיפי.

8. צ, א

רש"י

מנחת חוטא היא דקודמת
למנחת נדבה. משום דמכפרת
אבל מנחת סוטה לא:
והא נמי. דסוטה באה על חטא:

**"מְנַחַת חוּטָא - קוּדְמָת לְמְנַחַת נְדָבָה,
מִפְּנֵי שֶׁהוּא בָּא עַל חֲטָא.**

אדרבה, מנחת נדבה קודמת, שכן טעונה שמן ולבונה!

אפילו הכי, מנחת חוטא הבאה על חטא עדיפא, דמכפרת.

איבעיא להו:

מנחת סוטה ומנחת נדבה - איזו מהן קודמת?

מנחת נדבה קדמה - שכן טעונה שמן⁶²⁶ ולבונה,
או דלמא:

מנחת סוטה קדמה, שכן באה לברר עון?

תא שמע:

"מְנַחַת חוּטָא קוּדְמָת לְמְנַחַת נְדָבָה."

מנחת חוטא הוא דקדמה למנחת נדבה,
הא מנחת סוטה - לא.

מי קתני: "מפני שהיא מכפרת"!!

"מִפְּנֵי שֶׁהִיא בָּאָה עַל חֲטָא" קתני,

והא נמי באה על חטא.

תא שמע:

"זו קודמת לזו,

שְׁזוּ בָּאָה מִן הַחִיטּוּיִן וְזוּ בָּאָה מִן הַשְּׁעוּרִיִן."

מאי לאו מנחת נדבה למנחת סוטה.

לא, מנחת חוטא למנחת סוטה.

תיפוק לי דהא - מכפרת,

והא לא מכפרת!

ואלא, מאי מנחת נדבה?! תיפוק לי דזו - טעונה שמן ולבונה,
וזו - אינה טעונה שמן ולבונה!

אלא, חד מתרי טעמי נקיט.

⁶²⁶ וילנא: (א)

9. צ, א-ב

רָשׁ"י

והקריב את אשר לחטאת וגו'.
 בשמיעת הקול כתיב:
 זה בנה אב. תלה טעם הקדמתו
 בשביל שם חטאת:
חטאת בהמה לעולת בהמה
מדרכי רחמנא. דתניא לעיל ופר
 שני בן בקר וגו':
חטאת העוף לעולת בהמה. כגון
 יולדת עשירה כבש בן שנתו
 לעולה ובן יונה או תור לחטאת
 (ויקרא יב):
כל מקום שנתחלפה חטאת.
 והעופות באין תחתיה בדלות
 כגון במטמא מקדש (ויקרא ה)
 דעיקרו חטאת בהמה ובדלות
 נתחלפה שתי תורים:
חטאת קודמת. דכתיב לחטאת
 ראשונה משום דעיקר חטאת
 הוא:
וכאן. ביולדת שהעוף תחת עולה
 הוא בא והבהמה עיקר היתה
 עולה קודמת כדכתיב בה אחד
 לעולה ואחד לחטאת:
וכל מקום ששנים באים תחת
אחד חטאת קודמת. כגון
 במטמא מקדש שתי העופות
 תחת חטאת אחד הן באין שהרי
 בעשירות לא היה מחוייב אלא
 חטאת וכאן ביולדת שאין בא
 תחת הבהמה אלא עוף העולה
 דאילו בעשירות נמי הוה מתיא
 עוף לחטאת עם עולת בהמה:
עולה קודמת. אלמא עולה של
 בהמה יולדת קודמת לחטאת
 שהרי אף חליפין קודמין לחטאת
 ומתניתין תנן חטאת העוף
 קודמת לעולת בהמה:
למקראה הקדימה הכתוב.
 שתהא נקראת בענין תחילה אבל
 בעבודתן חטאת קודמת
 וכדאמרן מזה בנה אב:
מאי לא דמוספי החג. דשעירים
 הוי חטאת וכבשים עולה וקתני
 כבשים קודמין:
לא נדבה. ושניהם עולה:
וטעמא מאי קדמו פרים לאילים
כו' שכן נתרבו בנסכים. פר
 שלשה עשרונים ואיל שני
 עשרונים וכבש עשרון:
שכן נתרבו באליה. לענין
 אימוריו ואע"ג דהשתא בעולה
 קיימינן שכולה כליל מיהו צד
 ריבוי למזבח אשכחן ביה גבי
 שלמים וחטאת:
פר כהן משיח קודם לפר העלם
דבר. מפורש טעם בהוריות פ"ב
 (דף יג.) כאשר שרף הפר הראשון
 ראשון יהא לפר העדה לכל
 מעשיו:

"חטאת העוף - קודמת לעולת העוף.
 וכן בהקדישה".

מנא הני מילי?

דתנו רבנן:

"והקריב את אשר לחטאת ראשונה"⁶²⁷ (ויקרא ה, ח),

מה תלמוד לומר?

שאין תלמוד לומר ללמד שתקרב ראשונה,

הרי כבר נאמר: "ואת השני יעשה עלה"⁶²⁸ (ויקרא ה, י).

אלא זה בנה אב,

לכל חטאות שיקדמו לעולה הבאות עמהו,

בין חטאת העוף לעולת העוף,

בין חטאת בהמה לעולת בהמה,

ואפילו חטאת העוף לעולת בהמה".

הלךך,

חטאת העוף לעולת העוף - מ"זאת השני" (ויקרא ה, י).

חטאת בהמה לעולת בהמה - מדרכי רחמנא⁶²⁹ (במדבר ח, ח).

חטאת העוף לעולת בהמה - מ"זה בנה אב".

תא שמע:

"דבי אליעזר אומר:

כל מקום שנתחלפה חטאת - חטאת קודמת.

וכאן⁶³⁰ ביולדת - עולה קודמת.

כל מקום שבא על חטא - חטאת קודמת,

וכאן - עולה קודמת.

וכל מקום ששנים באים תחת חטאת - חטאת קודמת,

וכאן - עולה קודמת!"

אמר רבא:

למקראה הקדימה הכתוב.

תא שמע:

"פרים - קודמין לאילים,

ואילים - קודמין לכבשים,

כבשים - לשעירים".

מאי לא דחג?

צב,

לא, לנדבה.

"פרים - קודמין לאילים" - שכן נתרבו בנסכים,

וכן "אילים ... לכבשים".

"כבשים - לשעירים" - שכן נתרבו באליה.

תא שמע:

"פר כהן משיח"⁶³¹ (ויקרא ד, ג) - קודם לפר העלם דבר של צבור⁶³² (ויקרא ד, ג).

פר העלם דבר של צבור - קודם לפר עבודה זרה⁶³³ (במדבר טו, כד).

⁶²⁷ והביא אתם אל הכהן והקריב את אשר לחטאת ראשונה ומלק את ראשו ממוול ערפו ולא יבדיל

⁶²⁸ ואת השני יעשה עלה כמשפט וכפר עליו הכהן מהטאתו אשר חטא ונסלה לו

⁶²⁹ והלזים יוסמכו את ידיהם על ראש הפרים ועשה את האחד חטאת ואת האחד עלה ליהוה לכפר על הלזים

⁶³⁰ בוילנא: (בבבב) והשיטה מקובצת מוחק מילה זו. וברש"י משמע שכן גורס

⁶³¹ אם הכהן המשיח יחטא לאשמת העם והקריב על חטאתו אשר חטא פר בן בקר תמים ליהוה לחטאת

⁶³² ואם כל עדת ישראל ישגו ונעלם דבר מעיני הקהל ועשו אחת מקל מצות יהוה אשר לא תעשינה ואשמו

⁶³³ והיה אם מעיני העדה נעשתה לשגגה ועשו כל העדה פר בן בקר אחד לעלה לריח ניחח ליהוה ומנחתו ונסמו כמשפט ושעיר עזים אחד לחטאת

רַח"י

פר העלם דבר קודם לפר עבודת כוכבים. שזה חטאת וזה עולה ואמרן לעיל חטאת קודמת:
פר עבודת כוכבים קודם לשעיר עבודת כוכבים. אלמא יש עולה קודמת לחטאת:
ואימא מרישא. כלומר אדמותבת מסיפא סייען מרישא דקתני פר העלם דבר [קודם] לפר עבודת כוכבים:
ומשני לה בחד מינא לא קאמרי. דהא ודאי ניחא לי דבחד מינא חטאת קדמה:
כי אמרי בתרי מיני. קשיא לן דקאמרת מין קטן של חטאת קודם למין גדול של עולה כדקאמרת ואפי' חטאת העוף לעולת בהמה והא הכא דפר עולה קודם לשעיר חטאת:
לחטת כתיב. בפרשת שלח לך והיה אם מעיני העדה נעשתה בשגגה וגוי' [וכתיב התם ושעיר אחד לחטת חסר א' לומר שאינו כשאר חטאות שכל חטאת שבתורה הבאה עם עולה חטאת קודמת וזו עולה קודמת]:
כמשפט כתיב. בההוא קרא ומנחתו ונסכו כמשפט משמע כמשפט סדר מקראו כך סדר עבודתו ופר ברישא כתיב:
אפילו תימא פרים וכבשים דמוספי החג. הך מתניתין דתניא לעיל כבשים קודמין לשעירים לא תקשה דכמשפט כתיב בהו ומשמע כסדר האמור בענין ושעירי כתובים אחרונים:

פר עבודה זרה - קודם לשעירי עבודה זרה (במדבר טו, כד) "**דאף על גב פר דעבודה זרה עולה, ושעירי עבודה זרה חטאת!**"

ואימא מרישא: "פר העלם דבר של צבור, קודם לפר עבודה זרה!"

בחד מינא - מיהא לא קאמרינו: חטאת קדמה. **כי קאמרינו בתרי מיני.**

אשכחן עולה דקדמה לחטאת!

אמרי במערבא משמיה דרבא פר מרי: חטאת עבודה זרה חסר א', "**לחטת**" (במדבר טו, כד) כתיב.

רבינא אמר:

"כמשפט" (במדבר טו, כד) כתיב בהו.

השתא דאתית להכי,

אפילו תימא: פרים דחג נמי,

"כמשפטם"⁶³⁴ (במדבר כט, לג) כתיב בהו.

10. צ, ב

רָשׁ"י

חטאת העוף ועולת בהמה ומעשר בהמה. שלשתן עומדין: הכא תרגימו. בבבל: מין זבח עדיף. ויקדים מעשר ואח"כ חטאת ועולה דאילו עולת בהמה לא מצי קדמה לחטאת העוף מגזירת הכתוב: עיילא בה חשיבות דעולת בהמה. שבאה עמה והיא חשובה ממעשר שהיא קדש קדשים וכליל ומגזירת הכתוב החטאת קודמת ואף על פי שזו מין זבח: ואגבהתה ממעשר. לבטל חשיבות שם מין זבח שבו דהא בעולה נמי איתיה לאותה חשיבות ובטיל ליה מגזירת הכתוב הלכך יקדים חטאת העוף לעולה ועולה למעשר:

איבעיא להו:
חטאת העוף,
ועולת בהמה,
ומעשר - איזו מהן קודם?

תיקדום חטאת העוף - איכא מעשר דקדים לה!
ליקדים מעשר - איכא עולת בהמה דקדמה ליה!
תיקדום עולת בהמה - איכא חטאת העוף דקדמה לה!

הכא תרגימו:
מין זבח עדיף.

במערבא אמרי:
עיילא בה עולת בהמה בחטאת העוף, ואגבהתה ממעשר.

11. צ, ב - צא, א

רש"י

מִשְׁנָה

כָּל הַחֲטָאוֹת שֶׁבַתְּוֹרָה - קוֹדְמוֹת לְאַשְׁמוֹת.
 חוץ מִ: אֲשֶׁם מְצוּרָע,
 מִפְּנֵי שֶׁהוּא בָּא עַל הַכֶּשֶׁר.

כָּל הָאַשְׁמוֹת שֶׁבַתְּוֹרָה - בְּאִין בְּנֵי שְׁתֵּימָּ, וּבְאִין בְּכֶסֶף שְׁקָלִים.

חוץ מִ: אֲשֶׁם נֹזֵיר, וְאֲשֶׁם מְצוּרָע,

שֶׁהוּ בְּאִין בְּנֵי שְׁנַתָּו, וְאִין בְּאִין בְּכֶסֶף שְׁקָלִים.

כָּשֶׁם שֶׁקוֹדְמִין בְּהַקְרַבְתָּו - קוֹדְמִין בְּאֲכִילָתָו.

שְׁלָמִים שֶׁל אֹמֶשׁ, וְשְׁלָמִים שֶׁל יוֹם - שֶׁל אֹמֶשׁ קוֹדְמִין לְשֶׁל יוֹם.
 שְׁלָמִים שֶׁל אֹמֶשׁ, חֲטָאת וְאֲשֶׁם שֶׁל הַיּוֹם - שְׁלָמִים שֶׁל אֹמֶשׁ קוֹדְמִין.
 דְּבָרֵי רַבִּי מֵאִיר.

חֲנֻמִּים אוֹמְרִים:

חֲטָאת קוֹדְמָת,

מִפְּנֵי שֶׁהִיא קְדוּשָׁה קְדוּשֵׁים.

וְכוּלָּן - הַכֹּהֲנִים רִשְׁאִין לְשִׁנוֹת בְּאֲכִילָתָו: לְאֲכֹלָן צְלוּיָן,

וְשְׁלוּקִין,

וּמְבוּשְׁלִין.

לְתַת לְתוֹכוֹ: תְּבִילֵי חוּלִין,

וְתְּבִילֵי תְרוּמָה,

דְּבָרֵי רַבִּי שְׁמַעוֹן.

רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר:

לֹא יִתֵּן לְתוֹכוֹ תְּבִילֵי תְרוּמָה,
 שֶׁלֹּא יָבִיא הַתְּרוּמָה לִידֵי פְסוּל.

גְּמָרָא

אֵיבְעִיא לְהוּ:

תְּדִיר וּמְקוּדֵשׁ - אֵיזָה מְהֵם קוֹדֵם?

תְּדִיר קוֹדֵם - מִשּׁוּם דְּתְדִיר,

אוּ דְלָמָּא:

מְקוּדֵשׁ קְדָם דְּקְדִישׁ?

תָּא שְׁמַע:

"תְּמִידִין קוֹדְמִין לְמוֹסְפִין" (זבחים פט.),

צא, א וְאָף עַל גַּב דְּמוֹסְפִין קְדִישִׁי!

אֵטוּ שֶׁבֶת לְמוֹסְפִין אֶהְנֵא, לְתְּמִידִין לֹא אֶהְנֵא!?

תָּא שְׁמַע:

"מוֹסְפֵי שֶׁבֶת קוֹדְמִין לְמוֹסְפֵי רֹאשׁ חוֹדֵשׁ!"

אֵטוּ רֹאשׁ חוֹדֵשׁ לְמוֹסְפִין דִּידֵיהּ אֶהְנֵי, לְמוֹסְפֵי שֶׁבֶת לֹא אֶהְנֵי!?

תָּא שְׁמַע:

"מוֹסְפֵי רֹאשׁ חוֹדֵשׁ קוֹדְמִין לְמוֹסְפֵי רֹאשׁ הַשָּׁנָה",

אָף עַל גַּב דְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה קְדִישָׁה!

מתני'
 קודמות לאשמות. אם היה מקריב חטאת ואשם והביאן חטאת קודמת כדתנן שדמה ניתן על ד' קרנות ועל היסוד:
מפני שהוא בא להכשיר את המצורע. לקדשים ולביאת מקדש הלכך חשיבות הוא לגביה שטרה תלויה בו:
ובאין בכסף שקלים. דכתיב (ויקרא ה) בערך כסף שקלים באשם מעילות ואתי אשם תלוי ואשם גזילות בגי' בערך בערך ואשם שפחה חרופה גמר באיל באיל כדאמר באיזהו מוקמן (לעיל דף מח.) חוץ מאשם נזיר דכתיב כבש בן שנתו ומדאיל בן ב' שנים בשתי סלעים כבש בן שנה לאו בשתי סלעים הוא:
כך קודמין באכילתן. אכולהו דבני אכילה קאי כגון חטאת לאשם אשם לתודה ותודה לשלמים ושלמים לבכור:
שלמים שבאו אמש. לעזרה ושהו עד היום ושחטן:
וחטאת ואשם של יום. עומדין להקריב:
שלמים של אמש קודמין. דזלול להשהותן כל כך והואיל ובאו ראשון יקרבו ראשון וכן מפרש בתוספתא דזבחים:
ובכולן. בכל הנאכלין רשאין הכהנים לשנות באכילתן כגון לאוכלן צלויין ושבולין:
לידי פסול. שטעם קדשים הנעשה נותר אוסרה:

גמ'
תדיר ומקודש. כגון דם עולת תמיד ודם חטאת עומדין זה תדיר וזה מקודש ממנו כדאמרן דם חטאת קודם לדם עולה מפני שהוא מרצה אי נמי עולות מוספי ראש חדש ופר העדה עומדים זה תדיר וזה מקודש:
ואף על גב דמוספין קדישי. מוספין שם שבת עליהן שהם באים חובה לה והתמידין באין אף בחול:
לתמידין לא אהנאי. כיון דהאידין קריבין אם כן שם שבת עליהם:
מוספי ר"ח. מקודשין משל שבת דאי קרי מועד:

אטו ראש השנה למוספי דידיה אהני, למוספי ראש חודש לא אהני!?

ר"א

ד"א כו'. בפסחים תנינן לה דקאמרי ב"ה מברך על היין ואח"כ מברך על היום שהיין גורם לקידוש שתאמר דבר אחר כו' הכי גרסינן דאע"ג דברכת היום קדישה. ששם שבת עליה שחובה לשבת היא באה דאילו ברכת היין אף בחול היא:

הלכה מתפלל של מנחה.
במסכת ברכות היו לפניו שתי תפלות של מוספין ושל מנחה ופליגי רבי יהודה ורבנן וקא"ר יוחנן הלכה כדברי האומר מתפלל של מנחה ואחר כך מתפלל כו'.

שלמים של אמש. הא פרישית לה לעיל (גבול) במתני': תדירי שהן מצויין מתוך שבאין בנדר ובנדבה:

מצוי קאמרת. שאין תדירותו חובה אלא שהוא מצוי תמיד יותר מחבירו: הכי גרס מצוי לאו תדיר הוא בתמיה:

אוציא את הפסח שאינו תדיר.
בתי"כ שנויה גבי חטאת דקתני והרי פסח ומילה ענושין כרת יכול יביא על שגגתן חטאת ת"ל אשר לא תעשנה יצאו פסח ומילה שהן מצות עשה:

אוציא את הפסח שאינו תדיר ולא אוציא את המילה שהיא תדירה. ת"ל אשר לא תעשנה אלמא מצוי תדיר הוא:

תדירה במצות. סדורה במצות שנכרתו עליה שלש עשרה בריתות וצוויין:

כי תדיר דמיא. שמצויה היא הרבה מפסח אבל מצוי דשלמים לגבי מצוי דחטאת לאו כתדירה דמי:

תא שמע:

"דבר אחר,

ברכת היין תדירה וברכת היום, אינה תדירה,

ותדיר ושאינו תדיר - תדיר קודם."

אף על גב דברכת היום קדישה!

אטו שבת לברכת היום אהנאי, לברכת היין לא אהנאי!?

תא שמע:

דאמר רבי יוחנן:

הלכה: מתפלל אדם של מנחה, ואחר כך של מוספין!

אטו שבת לתפלת מוספין אהנאי, לתפלת מנחה לא אהנאי!?

תא שמע:

"שלמים של אמש, חטאת ואשם של יום - שלמים של אמש קודמין."

הא אידי ואידי דיום - חטאת ואשם קדמי,

ואף על גב דשלמים תדירי!

אמר רבא:

מצוי קאמרת!?

תדיר - קמיבעיא לן,

מצוי - לא קמיבעיא לן.

אמר ליה רב הונא בר יהודה לרבא:

אטו 'מצוי' לאו 'תדיר'!?

והתניא:

"אוציא את הפסח שאינו תדיר,

ולא אוציא את המילה שהיא תדירה!"

מאי "תדירה"?

תדירה במצות.

ואיבעית אימא:

מילה לגבי פסח כי תדיר דמיא.

12. צא, א

כ"י

הא דיום דומיא דאמש והיכי דמי כגון דשחטו שלמים ברישא כו'. וקא ס"ד ה"ק שלמים שהביאן מאמש ושחטן היום וחטאת ואשם של יום עומדין לישחט שלמים של אמש קודמין לזרק דאי בשניהם עומדין לישחט לא אמר דקדמו שלמים וטעמא דבאו מאמש הא אידי ואידי דהיום וקדים שחטיהו לשלמים ברישא אמרי' שחיתת חטאת ואשם קדמה לזריקת שלמים אלמא מקודש ושאינו מקודש וקדים שחטיה לשאינו מקודש יהא אחד ממרס בדמו ויזרק את המקודש וה"ה לתדיר ושאינו תדיר:

דלמא שלמים של אמש וחטאת של יום. דאשמעינן של אמש קדמו:

היכי דמי דשחטינהו לתרויהו. אע"ג דשחטיה לחטאת אחר השלמים ושניהן עומדין לזרק אשמעינן דשלמים של אמש קדמו ודכותיה דייקא מיניה הא אידי ואידי דיום ושחט שלמים ואחר כך חטאת ובא לימלך על הזריקה אמרי' ליה חטאת קדמה:

אבל לא שחטיה. לחטאת בתר שלמים ובא לימלך על השחטיה תיבעי לך אי מזוללין בשלמים למרס בדמן ולהקדים שחיתת חטאת וזריקתה וכי מיבעיא לן בתדיר ושאינו תדיר הך מיבעיא לן שחט את שאינו תדיר והתדיר קיים:

ברכת היין תדירה כו' תדיר קודם. ואע"ג דשאינו תדיר קדם ובא שכבר קדש היום ועדיין יין לא בא דומיא קדים שחטיה לשאינו תדיר ברישא: ומשני ה"ג כיון דאתא השתא יין קמן ומזומן לברכה כמאן דשחיטי תרויהו לגבי קדשים [דמין] ולא תפשוט מינה לבעיין: ואח"כ מתפלל של מוספין. ואף על גב דזמן מוספין אתא ברישא:

שחטו קודם חצות. בפסח קאי: **קודם לתמיד.** של בין הערבים כשר ואע"פ שלכתחילה מצוה לאחור כדתניא לעיל (דף יב.) יאחור דבר שנאמר בו בערב ובין הערבים לדבר שלא נאמר בו אלא בין הערבים בלבד:

ויהא אחד ממרס בדמו. אלמא דקדים ושחטיה למאחר אמרי ליה לשהות את הזריקה ולשחוט את הראוי ליקדם ולזרקו: **כגון דקדים שחטיה לתמיד.** קודם שבא לימלך ולא נמלך אלא על הזריקה:

איבעיא להו:

תדיר ושאינו תדיר,

וקדים ושחט לשאינו תדיר - מאי?

מי אמרינו: כיון דשחטיה, מקריב ליה.

או דלמא:

יהיב לאחר דממרס בדמו, עד דמקריב ליה לתדיר, והדר מקריב לשאינו תדיר?

אמר רב הונא מסורא:

תא שמע:

"שלמים של אמש, חטאת ואשם של יום של אמש - קודם לשל יום".

הא דיום דומיא אמש.

והיכי דמי?

דקדים שחטיה לשלמים, חטאת ואשם קדמי!

דלמא: שלמים דאמש וחטאת ואשם דיום,

היכי משכחת לה דשחטינהו לתרויהו.

אבל לא שחטינהו לתרויהו - תיבעי לך.

תא שמע:

"דבר אחר,

ברכת היין - תדירה,

וברכת היום - אינה תדירה,

ותדיר ושאינו תדיר - תדיר קודם!"

הכא נמי, דכיון דאתיין, כמאן דשחיטי תרויהו דמי.

תא שמע:

דאמר רבי יוחנן:

הלכה: מתפלל אדם של מנחה ואחר כך של מוספין!

הכא נמי, כיון דמטי זמן תפלת מנחה, כמאן דשחיטי תרויהו דמי.

אמר ליה רב אחא בריה דרב אשי לרבינא:

תא שמע⁶³⁵:

"שחטו קודם חצות - פסול,

מפני שנאמר בו: "בין הערבים"⁶³⁶ (שמות יב, 1).

קודם לתמיד - פשוט,

ויהא ממרס בדמו עד שיזרוק הדם" (פסחים סא.)!

הכא במאי עסקינן:

כגון דקדים שחטיה לתמיד ברישא.

אמר ליה רב אחא סבא לרב אשי:

מתניתין נמי דיקא,

דקתני: **"עד שיזרוק הדם"⁶³⁷, ולא קתני: 'עד שישחוט ויזרק דם'.**

שמע מינה.

⁶³⁵ תוספת על פי הגהת שיטה מקובצת

⁶³⁶ והיה לכם למשמורת עד ארבעה עשר יום להדש הזה ושחטו אתו כל קהל עדת ישראל בין הערבים

⁶³⁷ בויילנא: (תמיד)

רַשׁ"י

למשחה. לך נתתים למשחה
מתרגמינן לרבו והיינו לגדולה:

13. צא, א

"וּבְכוּלָּו, בְּהַנִּים רִשְׁאִיו לְשָׁנוֹת בְּאִכִּילְתָּו: לְאֶכְלוֹ צְלוּיוֹ,
וּשְׁלוֹקִיו,
וּמְבוּשָׁלָיו.
לְתַת לְתוֹכוֹ: תְּבִלֵי חוּלָיו,
וְתְבִלֵי תְרוּמָה".

מאי טעמא?

אמר קרא: "לְמִשְׁחָה"⁶³⁸ (במדבר יח, ח) - לְגְדוּלָה,
כְּדָרְךָ שְׁהַמְלָכִים אוֹכְלִין.

14. צא, א-ב

רס"י

מתני'

שהוא מתחלק. לאכילת כהנים:
מותר רקיקי מנחת ישראל.
 מנחת מאפה שבא חלות ורקיקין
 חלות בוללן רקיקין מושחן
 ואמר רבי שמעון במנחות (דף
 עה.) מושחן כמין כ"י ושאר
 השמן נאכל לכהנים:
מנחת כהנים. כולה כליל ומותר
 מנחת כהן משיח לפי ששמה
 מרובה שלשה לוגין לעשרון
 ומתוך שהיא אפויה תחילה אין
 שמנה נבלע בפיתה וצריך
 להקטיר המותר בעצמו:
שארין מתנדבין שמן. לפיכך לא
 יעלה על דעתך שיהא שמן
 המתחלק מן הנקטר נדבה:

גמ'

אמר שמואל המתנדב שמן
לדברי רבי טרפון קומצו.
 ומקטיר הקומץ ושיריו נאכלים:
קרוב מנחה. דמצוי למכתב כי
 תקריב וכתב קרבן יתירא
 לדרשא:
אף אנו נמי תנינא. דנאכל ולא
 מקטיר ליה כולו:
אין אתה צריך לשאול. אם של
 אלו הוא או של נדבה הוא ויהיב
 טעמא למילתיה שאין מתנדבין
 שמן:
מכלל דמאן דאמר מתנדבין.
 איכא לספוקי בנדבה אלמא שמן
 נדבה מתחלק:
בשלמא לר' זירא. דמתרץ
 למתני' כשמואל רישא דמשמע
 מתחלק [בשירים] וסיפ' דמשמע
 נדבה לאישים דאיכא לאוקמא
 בקומץ:

משנה

אמר רבי שמעון:
אם ראית שמן שהוא מתחלק בעזרה,
אין צריך לשאול מהו,
אלא, מותר: רקיקי מנחות ישראל,
לוג שמן של מצודע.
אם ראית שמן שהוא ניתן על גבי האישים,
אין צריך לשאול מהו,
אלא, מותר: רקיקי מנחת כהנים,
מנחת כהן משיח.
שארין מתנדבין שמן.
רבי טרפון אומר:
מתנדבין שמן.

גמרא

צא, ב

אמר שמואל:
לדברי רבי טרפון,
 המתנדב שמן קומצו, ושיריו נאכלין.
אמר קרא: "קרוב מנחה"⁶³⁹ (ויקרא ב, א) - מלמד שמתנדבין שמן,
 וכי מנחה: מה מנחה קומצה ושיריה נאכלין,
 אף שמן קומצו ושיריו נאכלין.

אמר רבי זירא:
אף אנו נמי תנינא:
"אמר רבי שמעון:
אם ראית שמן שמתחלק בעזרה,
אי אתה צריך לשאול מהו,
אלא, מותר: רקיקי מנחות ישראל,
ולוג שמן של מצודע,
שארין מתנדבין."
 מכיל, מאן דאמר: "מתנדבין" - מתחלק.

אמר ליה אב"י:
אימא סיפא:
"אם ראית שמן שניתן על גבי אישים,
אי אתה צריך לשאול מהו,
אלא, מותר: רקיקי מנחת כהנים,
ומנחת כהן משיח,
שארין מתנדבין שמן."
 מכיל, דלמאן דאמר: 'מתנדב', כולן לאישים.

לאב"י קשיא רישא!
לרבי זירא קשיא סיפא!

בשלמא לרבי זירא: רישא - בשירים,
 סיפא - בקומץ.

אלא, לאב"י קשיא!

תנא רישא אטו סיפא.

בשלמא 'סיפא תני משום רישא'.
אלא 'רישא משום סיפא' מי תני?!

⁶³⁹ ונפש מי תקריב קרבן מנחה ליהוה סלת יהוה קרבנו ויצק עליה שמן ונתנו עליה לבנה

רש"י

תנא רישא משום סיפא. רישא דתני גבי שמן המתחלק אי אתה צריך לישאל מהו כדי נסבה דאי נמי מתנדבין שמן אינו מתחלק אלא משום דבעי למיתני סיפא אם ראית שמן ניתן על גבי האישים אי אתה צריך לספקה בנדבה שאין מתנדבין שמן דדוקא אשמעינן דאילו למאן דאמר מתנדבין נותן תנא רישא נמי אם ראית שמן מתחלק:

יין כדברי רבי עקיבא. דאמר במסכת מנחות (דף קד:): מתנדבין יין ואין מתנדבין שמן אותו יין לספלים הוא נותן לנסך ולא לזלף על האישים והוא הדין לרבי טרפון ביין אלא משום דאיצטריך שמן למיתני [כדברין] רבי טרפון דלא ליתני לה סתמא דהא לר' עקיבא אין מתנדבין שמן תנא נמי יין כדברי רבי עקיבא:

שמן של נדבה כדברי רבי טרפון. דאמר אף מתנדבין שמן לאישים הוא נותן:

הא כדאיתא והא כדאיתא. יין כולו לספלים ודקתני בשמן לאישים אקומץ קאי: ה"ג כתנאי שמן לא יפחות מן הלוג רבי אומר שלשת לוגין:

בדון מינה כו'. כל דבר שאתה למד מחבירו בגי' או בהיקש הוי למוד ממנו בכל דבריו:

דון מינה ואוקי באתרה. מה שהדבר צריך ללמוד מחבירו שאין יכול ללמוד מגופו ילמד מחבירו ולשאר דברים שיכול ללמוד מגופו העמידהו על מקומו:

מה מנחה מתנדבין כו'. דעיקר נדבת שמן מקרבן מנחה נפקא לן וסתם מנחה צריכה לוג שמן דכתיב (ויקרא יד) למנחה ולוג שמן:

ומה מנחה קומצה כו'. כלומר וכיון דאית ליה לתנא קמא דון מינה ומינה לענין הקטרה נמי דיינינן ומינה מה מנחה קומצה כו':

כנסכים. דהא שמן של נדבה לא קרב אלא בפני עצמו כיון הבא בפני עצמו הלכך לנסכים דמי וביין פשיטא לן דשלשת לוגין נינהו כדנפקא לן במנחות (דף עג:): אזרח מלמד שמתנדבין יין:

ומה נסכים כולן לספלים. כלומר כיון דרבי אוקי באתרה אית ליה להא נמי אוקי באתרה ומה יין כולו לספלים אף שמן דלאו בר ספלים כולו לאישים וביין פשיטא לן דכולו לספלים ואינו מתחלק לכהנים דהא מאזרח איתרבי דכתיב בנסכים כל האזרח יעשה ככה (במדבר טו) ומנחת נסכים כולה כליל:

רבי מאזרח גמר לה. לנדבת שמן וכי נמי דיינת מינה ומינה שלשת לוגין הן שהוא פחות שבנסכים דנסכים של כבש רביעית ההין יין כתיב בהו (שם):

ומי מצית אמרת הכי. דרבי מאזרח גמר לה:

אין, אמרי במערבא: תנא רישא משום סיפא.

תא שמע:

"יין - נדברי רבי עקיבא, לספלים.

שמן - נדברי רבי טרפון לאישים".

מאי לאו מדיין כולו לספלים, שמן כולו לאישים!

מדיי איריא?!

הא - כדאיתא,

והא - כדאיתא.

⁶⁴⁰כתנאי:

"שמן - לא יפחות מלוג,

רבי אומר: שלשת לוגין".

במאי קמיפלגי?

אמרוה רבנן קמיה דרב פפא:

דון מינה ומינה - איכא בינייהו.

דרבנן סברי: מה מנחה מתנדבין אף שמן מתנדבין,

[ומינה: מה מנחה לוג שמן, אף כאן לוג שמן.

ומה מנחה קומצה ושייריה נאכלין, אף שמן קומצו ושייריו נאכלין.

ואיך?

ממנחה, מה מנחה מתנדבין, אף שמן מתנדבין.

ואוקי באתרה] כנסכים, מה נסכים שלשת לוגין אף שמן שלש לוגין,

מה נסכים כולן לספלים] אף שמן כולן לאישים.

אמר ליה רב פפא לאביי:

אי ממנחה מייתי לה רבי, דכולי עלמא דון מינה ומינה.

אָלא רבי מ'אזרח" ⁶⁴¹ (במדבר טו, יג) גמר לה.

אמר ליה רב הונא בריה דרב נתן לרב פפא:

מי מצית אמרת הכי?!

והתניא:

"קרבו מנחה" (ויקרא ב, א) - מלמד שמתנדבין שמן.

ובמה?

שלשה לוגין".

ומאן שמעית ליה דאמר "שלשה לוגין"? רבי היא,

וקא מייתי לה מ'קרבו"!

אמר ליה:

אי תניא - תניא.

⁶⁴⁰ גירסתנו כהגהת השיטה מקובצת. גירסת וילנא: אמר רב פפא:

⁶⁴¹ מל האזרח יעשה ככה את אלה להקריב אשה ריח ניחח ליהוה

15. **צא, ב - צב, א**

רש"י

אשה ריח ניחוח. אלמא יש יין שהוא לאישים ואיזה זה זה יין הבא בפני עצמו דאילו הבא בגלל זבח כתיב הסך נסך שכר (שם כח) לשון שביעה לשון שכרות שיהא נראה על גבי המזבח כשפוקקין את השיתין כדאמרינן במסכת סוכה (דף מט:):

לא שמייה כיבוי. דלא קפיד קרא אלא אאש תמיד תוקד על המזבח (ויקרא ו):

כלפי. כלומר הואיל:

לתרום. את הדשן:

יכול יכבה. אם מצאן כולן לוחשות שאינן מאוכלות:

אמרת לא יכבה. אלמא כיבוי דמצוה אסיר:

ונטר. וממתין:

או אינו אלא לאישים. דהא כתיב אשה ביין:

הא רבי יהודה. דאמר (שבת דף קכ:) דבר שאין מתכוין אסור הוי לא תכבה אפילו בלא מתכוין הלכך עקר ליה למשמעותיה דאשה למדרשיה נחת רוח הוא לפני כאישים והכי מסיק לה לברייתא בספרי:

הא רבי שמעון. שמואל כרבי שמעון דכיון דאין מתכוין לכבות אין לא תכבה ראייה עליו לאסור למיעקר משמעותא דאשה משום קושיא דלא תכבה ואם תאמר פסיק רישא ולא ימות הוא אפשר דמזליף ליה בטיפין דקות מאד הלכך אי נמי מכבה בטיפים גסות דבר שאין מתכוין הוא:

גחלת של מתכת. לאו בת כיבוי הוא ואיסורא דרבנן הוא דאיכא ובמקום היוק רבים לא גזור רבנן:

אבל לא של עץ. דבת כיבוי הוא ואיסורא דאורייתא הוא ואי כר"ש לא משכחת כיבוי אלא במתכוין לעשות פחמין בכיבוי וצריך להם דאר"ש מלאכה שאינה צריכה לגופה פטור עליה וכיבוי לאו צורך גופו הוא שיהא צריך לו דהלואי שלא בא עליו ודמי למוציא את המת לסלקו מעל פניו דפטור עליה ר"ש במסכת שבת בפרק המצניע (דף צד:):

אמר שמואל:

המתנדב יין, מביא ומזלפו על גבי האישים.

מאי טעמא?

אמר קרא: **"וַיִּזְנוּ תַּקְרִיב לְנֶסֶךְ הַצִּי הָהוּן אִשָּׁה רִיחַ נִיחֹחַ לָהּ"** (במדבר טו, י).

והא קא מכבי⁶⁴² (ויקרא ו, ו)!

כיבוי במקצת לא שמייה כיבוי.

איני?

והאמר רב נחמן אמר רבה בר אבוי:

המוריד גחלת מעל גבי המזבח וכיבה - חייב!

דליכא אלא האי.

איבעית אימא:

כיבוי דמצוה, שאני.

תא שמע:

דתנא רבי אלעזר בן יעקב:

"כלפי שנתנה תורה לתרום, יכול יכבה ויתרום"

אמרת: "לא יכבה" (ויקרא ו, ו)!

שאני התם, אפשר דיתבי ונטר.

תא שמע:

"יין - נדברי רבי עקיבא לספלים,

שמן - נדברי רבי טרפון לאישים!"

ועוד תניא:

"יין נסך - לספלים,

או אינו אלא לאישים?"

אמרת: "לא יכבה!"

לא קשיא:

הא - רבי יהודה,

הא - רבי שמעון.

למימרא: דשמואל פרבי שמעון סבירא ליה,

והאמר שמואל: מכבין גחלת של מתכת ברשות הרבים בשביל שלא יזקו בה רבים,

אבל לא גחלת של עץ.

ואי סלקא דעתך: פרבי שמעון סבירא ליה, אפילו גחלת של עץ נמי!

צב,א

בדבר שאין מתכוין - סבר לה פרבי שמעון,

במלאכה שאינה צריכה לגופה - סבר לה פרבי יהודה.

⁶⁴² אש תמיד תוקד על המזבח לא תכבה

16. צב, א

רש"י

מערכה. על הרצפה בעזרה ולא יוציאה לחוץ משום שנאמר בקדש באש תשרף בפי שני דפסחים (דף כד.). דרשין האי קרא וכל חטאת אשר יובא וגוי ומרבין מיניה כל פסולי קדשים שמחיצתו בעזרה שיהו נשרפים בעזרה כדכתיב בקדש לא תאכל באש תשרף ותמיה אני למה שורפן לעצמן ואינו שורפן בבית הדשן שהיה בעזרה שבו שורפין פסולי קדשים ונראה בעיני שהוא דבר לח שורפן לעצמן שתהא שריפתן ניכרת לעצמן שאם היה שורפן עם בשר אין ניכרין שהרי אין בהן ממש: הדם והשמן גרסי:

אָמַר רַב הוּנָא:

נְסֻכִים שְׁנַטְמָאוּ - עוֹשֶׂה לְהוֹן מְעַרְכָּה בְּפָנֵי עֲצָמוֹן וְשׁוֹרְפָן. מוֹשׁוֹם שְׁנַטְמָאוּ: "בְּקֹדֶשׁ בָּאֵשׁ תִּשְׂרֹף"⁶⁴³ (ויקרא ו, כג).

תְּנִינָא נְמִי הָכִי:

"הֲדָם,

וְהַשְּׂמֹן,

וְהַמִּנְחוֹת,

וְהַנְּסֻכִים שְׁנַטְמָאוּ - עוֹשֶׂה לְהוֹן מְעַרְכָּה בְּפָנֵי עֲצָמוֹן וְשׁוֹרְפָן."

אָמַר לִיה שְׁמוּאֵל לְרַב חֲנָנִי בְּגִדְתָּהּ:

אֵייתִי לִי בִי עֲשֶׂרָה,

וְאֵימָא לָךְ קַמִּיִּיהוּ: נְסֻכִים שְׁנַטְמָאוּ - עוֹשֶׂה לְהוֹן מְעַרְכָּה בְּפָנֵי עֲצָמוֹן וְשׁוֹרְפָן.

הדרן עלך כל התדיר

⁶⁴³ וְכָל חֲטָאת אֲשֶׁר יוּבָא מִדְּמָה אֶל אֹהֶל מוֹעֵד לְכַפֵּר בְּקֹדֶשׁ לֹא תֹאכַל בָּאֵשׁ תִּשְׂרֹף